

Sygn. akt **III AUa 1514/22**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 listopada 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 2 listopada 2023 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **L. B.**

przeciwko **Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.**

o wysokość emerytury policyjnej

na skutek apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 29 września 2022 r. sygn. akt IV U 1824/21

oddala apelację.

	Marta Sawińska	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 czerwca 2017r., nr (...), Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 723; dalej: ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym) oraz na podstawie otrzymanej z IPN informacji Nr 377372/2017 z dnia 3 kwietnia 2017 r., wskazującej na pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 1 listopada 1982 r. do dnia 1 lutego 1990 r., ponownie ustalił wysokość emerytury L. B. od dnia 1 października 2017 r. wyjściowo jako 74,10 % podstawy wymiaru, a ostatecznie na kwotę 2.069,02 zł brutto.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył L. B., wniósł o jej zmianę poprzez przyznanie mu świadczenia emerytalnego w dotychczasowej wysokości.

Wyrokiem z 29 września 2022r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze sygn. IV U 1824/21 zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 17 czerwca 2017 r., nr ewid.: (...),

w ten sposób, że od dnia 1 października 2017 r. przyznał wnioskodawcy L. B. prawo do emerytury policyjnej w wysokości obliczonej na zasadach ustalonych przed tym dniem, to jest z pominięciem art. 15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 723).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Decyzją z dnia 8 maja 2001r., nr: (...), Dyrektor Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ustalił wnioskodawcy L. B. prawo do emerytury policyjnej od dnia 1 czerwca 2001r. (data zwolnienia ze służby: 30 kwietnia 2001r.).

Podstawę wymiaru emerytury stanowiła kwota 3 604,80 zł. Emerytura z tytułu wysługi lat według zestawienia wyniosła 75% podstawy wymiaru (nie więcej niż 75% tej podstawy, tj. kwotę 2 703,60 zł.

Wysokość świadczenia była zmieniana lub waloryzowana kolejnymi decyzjami.

Decyzją z dnia 27 lutego 2017r. emerytura została zwaloryzowana. Po waloryzacji, tj. od 1 marca 2017r., wyniosła kwotę 4 859,92 zł. Podstawa wymiaru emerytury po waloryzacji wyniosła 6 074,90 zł.

Na dzień 17 czerwca 2017r. pozwany organ ustalił wnioskodawcy wysługę lat w następujący sposób:

służba: 26 lat, 3 miesiące i 22 dni, w tym:

- od 25 października 1966r. do 18 października 1968r.- Zasadnicza Służba Wojskowa, 1 rok, 11 miesięcy i 25 dni;

- od 1 października 1969r. do 31 października 1982r.- Służba w Policji (MO), 13 lat, 1 miesiąc i 0 dni;

- od 1 lutego 1990r. do 30 kwietnia 2001r.- Służba w Policji (MO), 11 lat, 2 miesiące i 27 dni;

składkowe po 2,6%:

- od 1 września 1961r. do 16 grudnia 1962r. okres składkowy przed służbą, 1 rok, 3 miesiące i 16 dni;

- od 2 listopada 1968r. do 30 września 1969r. okres składkowy przed służbą, 10 miesięcy i 29 dni;

okresy określone w art. 13b ustawy liczone po 0,00%:

- od 1 listopada 1982r. do 1 lutego 1990r. – 7 lat, 3 miesiące i 1 dzień.

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w W. – wystawił informację o przebiegu służby z dnia 1 czerwca 2009r., nr (...), w której podał na podstawie posiadanych akt osobowych ubezpieczonego, że wnioskodawca w okresie od 1 listopada 1982r. do 1 lutego 1990r. pełnił służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów.

Decyzją z 12 listopada 2009r., nr (...), Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, od 1 stycznia 2010 r. ponownie ustalił wysokość emerytury policyjnej wnioskodawcy, uwzględniając okres służby wskazany w informacji z 1 czerwca 2009 r.

Zgodnie z dodanym do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji [...] art. 15b, zastosowano zasadę, że emerytura wynosi 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990, co skutkowało obniżeniem emerytury ubezpieczonego.

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w W. – wystawił informację o przebiegu służby z 3 kwietnia 2017r., nr (...), w której podał na podstawie posiadanych akt osobowych ubezpieczonego, że ubezpieczony w okresie od 1 listopada 1982r. do 1 lutego 1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Na powyższej informacji oparto zaskarżoną decyzję.

Przebieg służby wnioskodawcy był następujący.

W dniu 1 października 1969r. wnioskodawca został przyjęty do służby w resorcie spraw wewnętrznych na stanowisku milicjanta plutonu liniowego (...) w Z..

W 1969r. ubezpieczony został skierowany do Szkoły Podoficerskiej w S., którą ukończył w 1970r.

W dniu 1 października 1972r. został mianowany funkcjonariuszem stałym.

Od 1 kwietnia 1980r. wnioskodawca pełnił funkcję młodszego inspektora Sekcji Skarg i Wniosków Wydziału Ogólnego (...) w Z..

W dniu 25 września 1981r. złożył egzamin na chorążego Milicji Obywatelskiej.

Od dnia 1 listopada 1982r. wykonywał obowiązki inspektora Wydziału IV Służby Bezpieczeństwa (...) w Z..

W okresie od 6 kwietnia 1983r. do 5 lipca 1983r. przebywał na stacjonarnym Studium (...).

Od 1 listopada 1989r. do 1 lutego 1990r. wnioskodawca był inspektorem w Wydziale (...).

Z dniem 1 sierpnia 1990r. został młodszym specjalistą Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego (...) w Z..

Następnie z dniem 30 września 1992r. ubezpieczony objął stanowisko młodszego specjalisty I Komisariatu Policji w Z. (...) Z..

Od dnia 18 kwietnia 1994r. był starszym asystentem Izby Dziecka (...) Z..

Od 1 grudnia 1998r. pełnił funkcję młodszego specjalisty Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego K. w Z..

W dniu 22 maja 2000r. został specjalistą Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego (...) w Z..

Następnie z dniem 1 lipca 2000r. objął funkcję specjalisty Sekcji Dochodzeniowo-Śledczej (...) w Z..

Od 19 kwietnia 2001r. ubezpieczony został specjalistą Referatu II Sekcji Dochodzeniowo-Śledczej.

W dniu 30 kwietnia 2001r. L. B. został zwolniony ze służby w Policji.

Wnioskodawca w trakcie swojej służby dosłużył się następujących stopni: kapral (1970r.), plutonowy (1972r.), sierżant (1974r.), starszy sierżant Milicji Obywatelskiej (1980r.), młodszy chorąży (1982r.), podporucznik MO (1984r.), porucznik MO (1987r.), komisarz Policji (1990r.).

Otrzymał następujące odznaczenia: Odznaka Za Wzorową Służbę (1973r.), Brązowy Krzyż Zasługi (1978r.), Brązowa Odznaka „WSW” (1979r.), Srebrna Odznaka „W Służbie Narodu” (1989r.).

W trakcie służby w (...) wnioskodawca wykonywał służbę patrolową na wyznaczonej trasie. Zatrzymywał osoby podejrzane o kradzież, a także pijanych kierowców. W ramach pełnienia służby ubezpieczony brał udział również w realizacji prac społecznych podejmowanych przez jednostkę.

W czasie pełnienia funkcji młodszego inspektora Sekcji Skarg i Wniosków (...) w Z., wnioskodawca rozpatrywał skargi obywateli złożone na nieprawidłowe zachowania milicjantów. Do jego obowiązków należało wówczas rozstrzygnięcie o zasadności skargi. Na podstawie tychże skarg, wnioskodawca formułował wnioski i przedstawiał je naczelnikowi sekcji skarg i wniosków. Wniosek taki po zatwierdzeniu przez naczelnika trafiał do oddziału kadr.

Wnioskodawca w Wydziale IV Służby Bezpieczeństwa zajmował stanowisko inspektora operacyjnego po zagadnieniu aktywu katolickiego. Do jego obowiązków należało prowadzenie całości spraw związanych z duszpasterstwami zawodowymi i ruchem pielgrzymkowym. Posiadał dwóch tajnych współpracowników wywodzących się z aktywu parafialnego i prowadził 6 spraw ewidencji operacyjnej.

Ubezpieczony z pracą operacyjną zetknął się po raz pierwszy w Wydziale IV. Poza pracą operacyjną prowadził także ewidencję sprzętu technicznego.

Ubezpieczony jako starszy asystent Izby Dziecka (...) pełnił 12 godzinną służbę w Izbie prowadząc przyjmowanie i wydawanie nieletnich według potrzeb i decyzji służbowych, prowadził zajęcia z nieletnimi, rozpatrywał przyczyny demoralizacji nieletnich oraz czynów przestępczych, przeprowadzał rozmowy wstępne z nowoprzyjętymi nieletnimi. Ponadto ustalał sytuację środowiskową, prawną oraz przyczyny demoralizacji każdego nieletniego.

Wnioskodawca zwalczał patologię i demoralizację w środowisku nieletnich. Angażował się także w utrzymywanie współpracy ze szkołami podstawowymi.

Jako młodszy specjalista Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego ubezpieczony w zakresie swoich obowiązków miał: prowadzenie postępowania przygotowawczego, sprawowanie nadzoru nad funkcjonariuszami mniej doświadczonymi i młodymi stażem, prowadzenie postępowań większej wagi, zawyłych oraz wieloczynowych, obsługiwanie bieżących zdarzeń, wykonywanie innych zadań stałych lub doraźnych zleconych przez kierownictwo K..

Wojewódzka Komisja Lekarska MSW w Z. orzeczeniem z dnia 16 marca 2001r. rozpoznała u wnioskodawcy m.in. neurastenię, nadciśnienie tętnicze, zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa z przewlekłym zespołem bólowym korzeniowym lędźwiowym i rwą kulszową lewostronną, nawracające stany zapalne oskrzeli, stwierdzając, iż schorzenia te pozostają w związku ze służbą.

Ponadto Wojewódzka Komisja Lekarska MSW uznała wnioskodawcę za całkowicie niezdolnego do służby i zaliczyła go do III grupy inwalidów. Stwierdzono, iż inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą w Policji. W uzasadnieniu wskazano, iż długoletnia służba pełniona w różnych uciążliwych warunkach przyczyniła się w istotnym stopniu do wystąpienia ww. schorzeń.

Wnioskodawca od początku służby do 1980r. pełnił służbę w ogniwie podstawowym- prewencyjnym. Sprawował służbę patrolowo-interwencyjną w 12-godzinnym systemie zmianowym, o różnych porach dnia i nocy, w różnych warunkach atmosferycznych. Przez okres kolejnych 10 lat pełnił służbę operacyjną, w systemie zmianowym i w terenie. W związku z powyższym miał ograniczoną możliwość regularnego odpoczynku i racjonalnego odżywiania się. Następnie pracował przez 4 lata w Izbie Dziecka jako wychowawca. Praca ta była w pomieszczeniach dostatecznie ogrzewanych i oświetlonych. W okresie od 1990r. do 1994r. i od 1998r. pełnił służbę w Wydziale Dochodzeniowo-Śledczym. Praca ta była wykonywana w stałym kontakcie ze sprawcami przestępstw, stwarzająca sytuacje stresowe, mające ujemny wpływ na stan zdrowia funkcjonariusza.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy wyrokiem z 29 września 2022 r. zmienił zaskarżoną decyzję nr ewidencyjny (...), w ten sposób, że od dnia 1 października 2017 r. przyznał wnioskodawcy L. B. prawo do emerytury policyjnej w wysokości obliczonej na zasadach ustalonych przed tym dniem, to jest z pominięciem art.

15c ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 723).

Na wstępie rozważań prawnych Sąd Okręgowy podał, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy zaskarżoną decyzją Dyrektor Zakładu Emerytalno- Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych prawidłowo ustalił wysokość emerytury L. B. na kwotę 2 069,02 zł, poczynając od dnia 1 października 2017r. Zaznaczył, że obniżenia dokonano w oparciu o informację IPN-u nr (...) z dnia 3 kwietnia 2017r., zgodnie z którą w okresie od 1 listopada 1982r. do 1 lutego 1990r. ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Następnie Sąd Okręgowy zacytował treść art. 15, art. 13b, art. 13a, art. 15c ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

W dalszej części uzasadniania przytoczył fragment uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r. sygn. III UZP 1/20.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w pełni podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 16 września 2020 r. Zaakcentował, że kierując się tymi wytycznymi sformułowanymi przez Sąd Najwyższy w uchwale sygn. III UZP 1/20, należało przy ocenie sytuacji faktycznej i prawnej wnioskodawcy, mieć na względzie przebieg jego służby, by odpowiedzieć na pytanie, czy jakiegokolwiek jego działania prowadziły lub miały w zamierzeniu prowadzić do naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.

Zdaniem Sądu Okręgowego, przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwala na udzielenie odpowiedzi negatywnej.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższy materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, czym wnioskodawca zajmował się w toku pełnienia służby w latach od 1 listopada 1982r. do 1 lutego 1990r.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w dniu 1 października 1969r. wnioskodawca został przyjęty do służby w resorcie spraw wewnętrznych na stanowisku milicjanta plutonu liniowego (...) w Z.. W międzyczasie w 1969 r. ubezpieczony został skierowany do Szkoły Podoficerskiej w S., którą ukończył w 1970r. W dniu 1 października 1972r. został mianowany funkcjonariuszem stałym, a od 1 kwietnia 1980r. wnioskodawca pełnił już funkcję młodszego inspektora Sekcji Skarg i Wniosków Wydziału (...) w Z.. W 1981r. złożył egzamin na chorążego Milicji Obywatelskiej, a od dnia 1 listopada 1982r. wykonywał obowiązki inspektora Wydziału IV Służby Bezpieczeństwa (...) w Z.. Ubezpieczony w okresie od 6 kwietnia 1983r. do 5 lipca 1983r. przebywał na stacjonarnym Studium (...), natomiast od 1 listopada 1989r. do 1 lutego 1990r. wnioskodawca był inspektorem w Wydziale (...). Z dniem 1 sierpnia 1990r. został młodszym specjalistą Wydziału Dochodzeniowo- Śledczego (...) w Z.. Następnie z dniem 30 września 1992r. ubezpieczony objął stanowisko młodszego specjalisty I Komisariatu Policji w Z. (...) Z.. L. B. od 18 kwietnia 1994r. był starszym asystentem Izby Dziecka (...) Z., a od 1 grudnia 1998r. pełnił funkcję młodszego specjalisty Wydziału Dochodzeniowo- Śledczego(...) w Z.. W dniu 22 maja 2000r. został specjalistą Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego (...) w Z.. Następnie z dniem 1 lipca 2000r. objął funkcję specjalisty Sekcji Dochodzeniowo-Śledczej (...) w Z.. W dalszym czasie ubezpieczony został specjalistą Referatu II Sekcji Dochodzeniowo-Śledczej. W dniu 30 kwietnia 2001r. L. B. został zwolniony ze służby w Policji.

Nadto Sąd Okręgowy zaznaczył, że jak wynika z zachowanej dokumentacji osobowej wnioskodawcy, od 1 listopada 1982r. do 1 lutego 1990r. pracował na stanowisku inspektora Wydziału IV Służby Bezpieczeństwa WUSW. Jednakże mimo przydziału ubezpieczonego do Wydziału IV, w którym to według dokumentacji, miał zajmować się sprawami

związanymi z duszpasterstwami zawodowymi i ruchem pielgrzymkowym, to jednak ubezpieczony w trakcie pełnienia swoje służby w tymże Wydziale nie uzyskiwał pozytywnych opinii od swoich przełożonych.

Zgodnie z treścią opinii z dnia 31 kwietnia 1987r., L. B. po raz pierwszy zetknął się z pracą operacyjną w Wydziale IV. Według jego przełożonego posiadał spore trudności w opanowaniu prowadzonego zagadnienia, dlatego też pomimo wieloletniego stażu pracy w MO wymagał on pomocy i sterowania w działaniach operacyjnych. W opinii wskazano także, iż dobrze wywiązywał się natomiast z prowadzenia ewidencji sprzętu technicznego, dlatego też przełożony w opinii stwierdził, że: „większe możliwości do czynności zawodowych posiadałby w wydziałach pomocniczych niż do organizowania i prowadzenia samodzielnie pracy operacyjnej w Wydziale IV”. Wnioskodawca, przez okres pierwszych trzech lat w tym Wydziale znajdował się w okresie przygotowawczym, w związku z czym nie powierzano mu konkretnych zadań do wykonania.

Powyższe ustalenia pozwalają w ocenie Sądu I instancji wnioskować, iż ubezpieczony był osobą, która nie była zdolna do samodzielnej pracy operacyjnej, nie miał w tym zakresie żadnego doświadczenia, a także miał trudności w przyswajaniu struktury działania Wydziału IV. Z opinii jego przełożonych wynika wprost, iż wnioskodawca nie wywiązywał się dobrze ze swoich obowiązków służbowych. Ponadto brak jest jakichkolwiek dowodów, które wskazywałyby na jego czynny udział w działaniach Wydziału IV SB.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że takimi dowodami mogłyby być zeznania osób bezprawnie pokrzywdzonych działaniami danego funkcjonariusza,

- ewentualne dowody z dokumentów znajdujące się zwłaszcza w zbiorach IPN (np. w aktach osób bezprawnie inwigilowanych czy inny sposób prześladowanych),
- dowody z prowadzonych w tamtym okresie spraw sądowych przeciwko pokrzywdzonym, w których dany funkcjonariusz brał udział w jakiejś roli, w szczególności, czy nie brał udziału w skierowanych przeciwko obywatelom bezprawnych działaniach polegających np. na prowokacjach albo składaniu fałszywych zeznań w tej sprawie,
- inne dowody wskazujące np. że funkcjonariusz w sposób oczywisty wspierał, propagował, utożsamiał się z zasadami państwa totalitarnego (np. z działaniami zmierzającymi do zastraszania jednostek albo grup obywateli lub innego im szkodenia).

Sąd Okręgowy podkreślił, że pozwany organ rentowy nie złożył jednak żadnych wniosków dowodowych, wskazując jedynie na wiążący charakter Informacji IPN.

Zdaniem Sądu Okręgowego dla oceny postawy i czynów wnioskodawcy w spornym okresie wynikającym z informacji IPN, istotna i znamienna jest treść opinii z dnia 31 grudnia 1987r., wspomnianej powyżej. Opinia ta niewątpliwie podsumowuje okres pracy ubezpieczonego w Wydziale IV SB. W ocenie Sądu I instancji w świetle tejże opinii nie ma żadnych podstaw do formułowania twierdzeń, iż L. B. jako funkcjonariusz Służby Bezpieczeństwa stosował jakiegokolwiek represje krzywdzące dla kleru, opozycji, związków zawodowych, innych obywateli, czy też korzystał z jakichkolwiek przywilejów, co w opinii Sądu wyczerpywałoby znamiona służby na rzecz totalitarnego państwa i uzasadniałoby znaczące obniżenie wysokości świadczenia emerytalnego w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że już te ustalenia prowadzą do wniosku, że wnioskodawca nie pełnił „służby na rzecz totalitarnego państwa”, albowiem żadne jego czyny nie prowadziły do naruszenia praw i wolności obywateli. Nic nie wyróżniało tych czynności pod kątem służby totalitarnemu państwu (nawet w rozumieniu sensu largo).

W ocenie Sądu Okręgowego świadczą o tym zarówno niekwestionowane przez stronę przeciwną zeznania wnioskodawcy, jak i treść jego dokumentacji osobowej. Zgromadzone w sprawie dowody – w ocenie Sądu Okręgowego - przemawiają wyraźnie na korzyść ubezpieczonego. W związku z powyższym nie można uznać, ażeby w okresie od 1 listopada 1982r. do 1 lutego 1990r. ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa. Strona pozwana

natomiast nie przedstawiła żadnych twierdzeń ani dowodów, mogących prowadzić do wniosku, że ubezpieczony jakimikolwiek czynami wykonywał jednak „służbę na rzecz totalitarnego państwa”.

Drugi aspekt służby ubezpieczonego, który zdaniem Sądu I instancji należy brać pod uwagę, to jej okres. Przypada ona na lata 80-te XX w. Istotne jest to, że był to okres schyłkowy reżimu komunistycznego. Jak zwrócił uwagę skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – już w latach 80. XX w. w ustroju i prawie pojawiały się elementy i instytucje świadczące o stopniowej demoralizacji reżimu komunistycznego. Skoro punktem krytycznym jest 31 lipca 1990 r. (rozwiązanie SB i utworzenie UOP-u), to im bliżej tej daty, tym mniej było w państwie elementów totalitarnych. Skoro więc charakterystyka etapu, na którym odbywano służbę, powinna być brana pod uwagę – to należy zauważyć, że w sprawie ubezpieczonego świadczy ona na jego korzyść. Zwłaszcza podkreślenia wymaga, że przypisanie wnioskodawcy obowiązków z Działu IV SB nastąpiło w drugiej połowie lat 80. i – jak wynika z materiału dowodowego – nie miało żadnych praktycznych konsekwencji, istotnych dla oceny charakteru służby odwołującego.

Ostatnim istotnym aspektem sprawy jest przebieg służby wnioskodawcy po 1990 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że wnioskodawca znaczną część swojej służby odbywał w Policji. Pracował tam aż do 30 kwietnia 2001r. Jego praca była trudna, często odbywała się w terenie, w różnych porach, nie było możliwości regularnego odpoczynku i odżywiania. W wyniku tej służby wnioskodawca poniósł osobiste konsekwencje. Wojewódzka Komisja Lekarska MSW w Z. orzeczeniem z dnia 16 marca 2001r. rozpoznała u wnioskodawcy m.in. neurastenię, nadciśnienie tętnicze, zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa z przewlekłym zespołem bólowym korzeniowym lędźwiowym i rwą kulszową lewostronną, nawracające stany zapalne oskrzeli, stwierdzając, iż schorzenia te pozostają w związku ze służbą. Ponadto Wojewódzka Komisja Lekarska MSW uznała wnioskodawcę za całkowicie niezdolnego do służby i zaliczyła go do III grupy inwalidów. Stwierdzono, iż inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą w Policji.

Rozpatrując więc służbę wnioskodawcy całościowo, analizując cały okres od 1969r. do 2001r., zdaniem Sądu Okręgowego można stwierdzić, że brak w niej elementów działań przeciwko prawom i wolnościom człowieka w spornym okresie, a w późniejszym okresie wypracowanie uprawnień zabezpieczeniowych przez nienaganną służbę na rzecz ochrony interesów politycznych i ekonomicznych Rzeczypospolitej Polskiej oraz bezpieczeństwa jej obywateli. Wszystkie te argumenty – w ocenie Sądu Okręgowego - świadczą o tym, że obniżenie emerytury na podstawie aktualnie obowiązującej wersji ustawy zaopatrzeniowej jest w przypadku ubezpieczonego niezasadne.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

naruszenia przepisów postępowania, które miały wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to:

art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c., polegające na bezpodstawnym przeniesieniu ciężaru dowodu na Organ rentowy w zakresie udowodnienia, że Ubezpieczony realizował służbę na rzecz państwa totalitarnego, o którym mowa w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...)Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r., poz. 723 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą emerytalną/zaopatrzeniową”, gdy powyższe wynika z informacji o przebiegu służby przekazanej przez Instytut Pamięi Narodowej,

art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 252 k.p.c., polegające na zakwestionowaniu przez Sąd I instancji treści informacji IPN, pomimo braku udowodnienia przez Ubezpieczonego okoliczności przeciwnych,

art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie swobodnej, bo dowolną ocenę dowodów, pozostającą w sprzeczności ze zgromadzonym materiałem dowodowym, a polegającą na uznaniu, że formacja, w których służył Ubezpieczony nie była istotna dla funkcjonowania ówczesnego państwa, wbrew stanowisku Ustawodawcy popartemu badaniami Instytutu Pamięci Narodowej, podczas gdy Odwołujący pełnił służbę w formacjach wyszczególnionych przez Ustawodawcę w art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...)Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r., poz. 723 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą zaopatrzeniową”,

art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie swobodnej, bo dowolną ocenę dowodów, pozostającą w sprzeczności ze zgromadzonym materiałem dowodowym i uznaniu, że przepisy ustawy zaopatrzeniowej prowadzące do ponownego ustalenia wysokości świadczenia nie mają zastosowania wobec Ubezpieczonego, pomimo zakresu zadań realizowanych przez formację, w której służbę pełnił Ubezpieczony,

naruszenia przepisów prawa materialnego, a to:

art. 13b ust. 1 w zw. z art. 15c ust. 1 - 3 ustawy zaopatrzeniowej poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że sam fakt służby na rzecz formacji wyszczególnionej w tym przepisie nie jest wystarczający dla zastosowania regulacji ponownie ustalających wysokość świadczenia, a także brak kompletnego zbadania przez Sąd Okręgowy kryterium „służby na rzecz państwa totalitarnego”, co zostało wywołane naruszeniami ww. przepisów postępowania, jak też dokonanie modyfikacji definicji służby na rzecz państwa totalitarnego i utworzeniu przez Sąd I instancji własnej definicji, co stanowi o kreowaniu przez Sąd Okręgowy prawa w tym zakresie,

art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej w zw. z § 14 ust. 1 pkt 1) rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 grudnia 2018 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej i (...)Skarbowej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2018 r. poz. 2373 z późn. zm.) poprzez niezastosowanie tychże przepisów i uznanie, że informacja o przebiegu służby nie jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby,

naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z dnia 16 lipca 1997 r. z późn. zm., dalej - Konstytucja) poprzez jego błędną wykładnię i odmowę uznania mocy obowiązującej przepisom ustawy zaopatrzeniowej.

Z uwagi na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania od decyzji z dnia 17 czerwca 2017 r. o ponownym ustaleniu wysokości emerytury, (...) w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych od Odwołującego na rzecz Pozwanego za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi decyzję w zakresie zasądzenia od odwołującego na rzecz Pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję.

W odpowiedzi na apelację odwołujący wniósł o jej oddalenie w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. W szczególności, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji przeprowadził wystarczające postępowanie dowodowe, a zebrany w sprawie materiał poddał właściwej ocenie, zachowując granice swobodnej

oceny dowodów przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które tutejszy Sąd w pełni podziela i przyjmuje za własne.

Na wstępie Sąd Apelacyjny podkreśla, że istota sporu w sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy organ rentowy miał podstawy do ponownego ustalenia wysokości świadczenia (emerytury) odwołującego L. B..

Organ emerytalny ustalił wysokość świadczenia emerytalnego odwołującego na podstawie uzyskanej z Instytutu Pamięci Narodowej informacji z 3 kwietnia 2017 r. nr (...), w której podał na podstawie posiadanych akt osobowych wnioskodawcy, że w okresie od 1 listopada 1982 r. do 1 lutego 1990r. pełnił on służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708 ze zm.).

Odnosząc się do stanowiska pozwanego, dotyczącego związania informacją o przebiegu służby odwołującego uzyskaną z Instytutu Pamięci Narodowej, należy wskazać, że sąd ubezpieczeń społecznych, jak stwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 12 grudnia 2011 r., II UZP 10/11, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby. Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne Instytutu Pamięci Narodowej nie mogą natomiast wiązać sądu, do którego wyłącznej kompetencji (kognicji) należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna (subsumcja) ustalonych faktów.

Powyższe stanowisko koresponduje z ugruntowanym poglądem sądów powszechnych, sądów administracyjnych oraz Sądu Najwyższego, zgodnie z którym ograniczenia dowodowe, odnoszące się do dopuszczalnych na etapie postępowania administracyjnego środków dowodowych, nie wiążą sądu ubezpieczeń społecznych, który rozpoznaje sprawy wszczęte na skutek odwołań od decyzji organów rentowych według procedury cywilnej w postępowaniu odrębnym, jako sprawy cywilne w znaczeniu formalnym. Ubezpieczony ubiegający się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych może wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia. Okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego. Przeciwno informacji o przebiegu służby mogą być przeprowadzane przeciwdowody. Sąd Najwyższy (por. wyroki z 09.04.2009 r., I UK 316/08, z 06.09.1995 r., II URN 23/95 z 08.04.1999 r., II UKN 619/98, z 04.10.2007 r. I UK 111/07, z 02.02.1996 r., II URN 3/95, z 25.07.1997 r., II UKN 186/97,) na gruncie art. 473 k.p.c. wielokrotnie wypowiadał się, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i prawa pracy w postępowaniu przed sądem nie obowiązują ograniczenia dowodowe. W postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe prowadzenie dowodu z zeznań świadków lub z przesłuchania stron nie podlega żadnym ograniczeniom. Nie może zatem ulegać wątpliwości, że pracownik czy ubezpieczony ubiegający się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego może w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia - także wówczas, gdy z dokumentu np. zaświadczenia o zatrudnieniu, wynika co innego. Każdy istotny fakt może być dowodzony wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe (postanowienie SN z dnia 28 marca 2019r., I UK 133/18).

Sąd Najwyższy również w uzasadnieniu cytowanej przez Sąd I instancji uchwały składu siedmiu sędziów z 16 września 2020 r. sygn. akt III UZP 1/20, dotyczącej kwestii obniżania emerytur policyjnych na podstawie aktualnie

obowiązujących przepisów potwierdził, że sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby wydana przez IPN w trybie art. 13a ust. 1 ustawy z 1994 r.

W konsekwencji w razie stosownego zarzutu przeciwko osnowie informacji, sąd jest zobowiązany do rekonstrukcji przebiegu służby w konkretnym przypadku, na podstawie wszystkich okoliczności sprawy. W szczególności na podstawie długości okresu pełnienia służby, jej historycznego umiejscowienia w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., miejsca pełnienia służby, zajmowanego stanowiska (pkt 59 uzasadnienia uchwały). W tym zakresie Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na potrzebę sięgania do opinii służbowych funkcjonariuszy, uwzględniania ogólnych reguł dowodzenia: rozkładu ciężaru dowodu, dowodu prima facie, domniemań faktycznych, wynikających z informacji o przebiegu służby (pkt 60).

Na powyższe stanowisko powołał się również Sąd Najwyższy w postanowieniu z 14 września 2021 r. sygn. akt USK 259/21 (w zakresie rozpoznania skargi kasacyjnej).

Sąd Najwyższy uznaje zatem, że informacja IPN stanowi dowód, który nie jest jednak dowodem wyłącznym albo dowodem niepodważalnym, którym sąd byłby związany, bez możliwości jego oceny w ramach przysługującego sądowi prawa do swobodnej i wszechstronnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Inne rozumienie stanowiska Sądu Najwyższego dawałoby IPN przymioty organu rozstrzygającego arbitralnie kwestie wysokości świadczeń emerytalno-rentowych, bez potrzeby odwoływania się do sądu, a z sądu organ firmujący jedynie ustalenia zawarte w informacji IPN.

Sąd Okręgowy trafnie zatem uznał, że nie był związany treścią informacji IPN o przebiegu służby odwołującego L. B. „na rzecz totalitarnego państwa”.

Nawet uznanie, że niektóre instytucje funkcjonujące przed zmianą ustroju państwa polskiego, tj. przed rokiem 1990 działały w sposób budzący dziś poważne wątpliwości prawne i moralne, nie uprawnia do stwierdzenia, że wszystkie osoby tam zatrudnione działały w celu pokrzywdzenia współobywateli. Istotą państwa prawa związanego zasadą rządów prawa i związanej z nim klauzuli sprawiedliwości społecznej jest to, że każdy zostaje potraktowany przez państwo i prawo sprawiedliwie, czyli w sposób, który jest adekwatny do popełnionych przez niego czynów i jego postawy, którą przyjął w czasach PRL.

Wydanie decyzji obniżającej odwołującemu świadczenia bez uwzględnienia indywidualnego charakteru jego służby oraz po niemal 30 latach od czasu przemian ustrojowych w Polsce, nie stanowiło realizacji zasad sprawiedliwości społecznej.

Jednocześnie Sąd Apelacyjny podkreśla, że odwołującemu już raz została obniżona emerytura na podstawie ustawy z 2009 r. Zwrócić uwagę należy w tym miejscu raz jeszcze na uchwałę z 16 września 2020 r. sygn. III UZP 1/20 w której sąd odniósł się też do zasady *ne bis in idem*. Podsumowując, nie chodzi tylko o samą konstrukcję normy (czy zawiera ona sankcje karne, czy inne formy represji), bowiem zakresem omawianej zasady są objęte także inne postępowania niż karne, oczywiście pod warunkiem, że wiążą się ze stosowaniem środków represyjnych sensu largo. W analizowanym zagadnieniu chodzi o dwukrotną ocenę tego samego okresu pracy, który raz obligował do obniżenia emerytury przez przyjęcie wskaźnika 0,7% za każdy rok służby, a obecnie wskaźnika 0,0%. Tego rodzaju wtórna ingerencja nie niesie ze sobą żadnych nowych argumentów, bo za taki nie można uznać faktu, że poprzednia regulacja nie była pełna (zob. uzasadnienie projektu do ustawy nowelizującej). Nie odkryto nowych aspektów działań funkcjonariusza, czy też wręcz nie zastosowano metody indywidualnej oceny służby. Widać to na tle stanu faktycznego sprawy, bowiem odwołującemu się już raz tj. w 2009 r. obniżono emeryturę (decyzją z 12 listopada 2009r.). Z kolei w niniejszej sprawie oceniając ponownie ten sam okres pracy (tj. od 1 listopada 1982 r. do 1 lutego 1990 r.) organ rentowy po raz drugi obniżył emeryturę odwołującemu. W ocenie Sądu Apelacyjnego takie stanowisko organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, a zatem słusznie Sąd I instancji zmienił zaskarżoną decyzję.

Podkreślić należy, iż Sąd Apelacyjny nie neguje konieczności rozliczenia funkcjonariuszy, którzy w sposób nieprzymuszony, często dla specjalnych gratyfikacji podejmowali służbę w organach policji politycznej państwa

komunistycznego, która ze swej istoty naruszała podstawowe prawa i wolności swoich współobywateli, ale w przeciwieństwie do wówczas panujących metod winno się to odbyć z pełnym poszanowaniem demokratycznego porządku prawnego.

Zaakcentować ponownie należy, że do zastosowania rygorów z art. 15c ustawy nie wystarczy samo formalne pełnienie służby w jednostkach wymienionych w art. 13b ustawy w okresie od 22 lipca 1944r. do 31 lipca 1990r., ale pełnienie służby polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, łamaniu praw człowieka i obywatela.

Inna wykładnia przepisu art. 13b naruszałaby zasady sprawiedliwości społecznej, bowiem dotyczyłaby także osób, których pełniona funkcja czy charakter pracy nie miały charakteru operacyjnego, lecz charakter pomocniczy, techniczny, biurowy, porządkowy, niezwiązany z głównymi funkcjami organów bezpieczeństwa. Poza tym należy mieć na względzie, że wykonywanie „służby na rzecz państwa totalitarnego” było zindywidualizowane, mogło różnić się osobistym zaangażowaniem danej osoby i determinacją na realizowanie określonych zadań i funkcji. Działalność funkcjonariusza mogła być w różnym stopniu ukierunkowana na potrzeby, korzyści totalitarnego państwa. W związku z tym nie każde nawiązanie stosunku prawnego w ramach jednostek organizacyjnych, wskazanych w ustawie, musiało wiązać się ze służbą na rzecz totalitarnego państwa.” Służba (praca) takiej osoby powinna być oceniana na podstawie indywidualnych czynów, w oparciu o wszystkie okoliczności pełnionej służby. Nie można stosować mechanizmu odpowiedzialności zbiorowej, gdyż stosowanie takiego mechanizmu przybliżyłoby ten mechanizm do mechanizmów stosowanych w czasach państwa totalitarnego.

Sąd Najwyższy zwrócił uwagę również na potrzebę odróżnienia osób, które kierowały organami państwa totalitarnego, angażowały się w realizację zadań i funkcji państwa totalitarnego, nekwały swych obywateli także na innym polu niż styk szeroko rozumianego prawa karnego, a więc tych podmiotów, których ocena jest zdecydowanie negatywna, od osób, których postawa nie pozostawała w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa, lecz sprowadzała się do czynności akceptowalnych i wykonywanych w każdym państwie, także demokratycznym, bez skojarzeń prowadzących do ujemnych ocen. Inaczej każdy podmiot funkcjonujący w systemie państwa w tych latach mógłby się spotkać z zarzutem, że jego działanie, w ogólnym rozrachunku, było korzystne dla państwa totalitarnego (pkt 90).

Mając powyższe na uwadze, zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji prawidłowo uchwycił istotę sprawy i po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, na podstawie m.in. zeznań odwołującego złożonych na rozprawie w dniu 18 listopada 2021r., jego akt osobowych i akt emerytalno-rentowych, ustalił, że odwołujący jakkolwiek w ocenianym okresie 1982-1990 pracował m.in. w jednostkach należących do SB, ale jego praca nie stanowiła „służby (pracy) na rzecz totalitarnego państwa”.

Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego wynika, że odwołujący został przyjęty do służby w dniu 1 października 1969r. w resorcie spraw wewnętrznych na stanowisku milicjanta plutonu liniowego (...) w Z.. W międzyczasie w 1969r. został skierowany do Szkoły Podoficerskiej w S., którą ukończył w 1970r. W dniu 1 października 1972r. odwołujący został mianowany funkcjonariuszem stałym, a od 1 kwietnia 1980r. pełnił już funkcję młodszego inspektora Sekcji Skarg i Wniosków (...) w Z.. Odwołujący w 1981r. złożył egzamin na chorążego Milicji Obywatelskiej, a od dnia 1 listopada 1982r. wykonywał obowiązki inspektora Wydziału IV Służby Bezpieczeństwa (...) w Z.. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę przy tym, że odwołujący w okresie od 6 kwietnia 1983r. do 5 lipca 1983r. przebywał na stacjonarnym Studium (...) (w tym czasie nie wykonywał żadnych czynności w zw. ze służbą). W okresie od 1 listopada 1989r. do 1 lutego 1990r. odwołujący był inspektorem w Wydziale Studiów i (...). Następnie tj. po 1 lutym 1990 r. odwołujący przeszedł do Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego (...) w Z..

Sąd Odwoławczy podkreśla przy tym, że z dokumentacji osobowej odwołującego wynika, że od 1 listopada 1982r. do 1 lutego 1990r. pracował co prawda na stanowisku inspektora Wydziału IV Służby Bezpieczeństwa (...), jednakże mimo przydziału odwołującego do Wydziału IV, w którym to według dokumentacji, miał zajmować się sprawami związanymi z duszpasterstwami zawodowymi i ruchem pielgrzymkowym, to jednak w trakcie pełnienia swoje służby w tymże

Wydziale nie uzyskiwał pozytywnych opinii od swoich przełożonych. Według zeznań odwołującego, nie nadawał się on do tej pracy oraz nie wykazywał inicjatywy. Sąd Apelacyjny podkreśla, że zeznania odwołującego są zgodne z treścią opinii z dnia 31 grudnia 1987r. L. B., z której wynika, że po raz pierwszy odwołujący zetknął się z pracą operacyjną w Wydziale IV. Według przełożonego odwołującego posiadał on spore trudności w opanowaniu prowadzonego zagadnienia, dlatego też pomimo wieloletniego stażu pracy w MO wymagał on pomocy i sterowania w działaniach operacyjnych. W opinii wskazano także, iż dobrze odwołujący wywiązywał się natomiast z prowadzenia ewidencji sprzętu technicznego, dlatego też przełożony w opinii stwierdził, że: „większe możliwości do czynności zawodowych posiadałby w wydziałach pomocniczych niż do organizowania i prowadzenia samodzielnie pracy operacyjnej w Wydziale IV”.

Nadto podczas przesłuchania na rozprawie przez Sądem I instancji odwołujący wyjaśnił, że przez okres pierwszych trzech lat w tym Wydziale znajdował się w okresie przygotowawczym, w związku z czym nie powierzano mu konkretnych zadań do wykonania. Nadto wskazywał, że w ww. Wydziale przełożeni nie mieli do niego zaufania i był tam niepotrzebny. Zeznał, że odmówił dwukrotnie wzięcia udziału w pielgrzymkach do C., podczas których miał zająć się pozyskaniem tajnych współpracowników oraz sporządzać notatki z rozmów. Wówczas zamiast niego pojechali jego koledzy z pracy. Odwołujący podkreślił, że z powodu tej odmowy nie poniósł żadnych konsekwencji służbowych, poza brakiem przyznania nagrody.

Sąd Odwołujący zaznacza również, że z dniem 1 sierpnia 1990r. (tj. po zmianach ustrojowych w Polsce) odwołujący kontynuował pracę w Policji, wówczas został młodszym specjalistą Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego (...) w Z., następnie z dniem 30 września 1992r. odwołujący objął stanowisko młodszego specjalisty I Komisariatu Policji w Z. (...) Z.. Od 18 kwietnia 1994r. odwołujący pełnił służbę jako starszy asystent Izby Dziecka (...) Z., a od 1 grudnia 1998r. pełnił funkcję młodszego specjalisty Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego K. w Z.. W dniu 22 maja 2000r. został specjalistą Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego (...) w Z., a następnie z dniem 1 lipca 2000r. objął funkcję specjalisty Sekcji Dochodzeniowo-Śledczej (...) w Z., a następnie został specjalistą Referatu II Sekcji Dochodzeniowo-Śledczej. W Policji odwołujący pracował do 30 kwietnia 2001r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowa wykładnia przepisów ustawy dokonana przez Sąd Okręgowy w szczególności zasadnicza kwestia wykładni art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej i dokonanej w następstwie tego oceny stanu faktycznego sprawy prowadzącego do wniosku, iż przepis ten nie ma zastosowania wobec odwołującego, prowadzi w konsekwencji do wniosku, iż bezzasadne były też pozostałe zarzuty naruszenia prawa materialnego podniesione w apelacji organu rentowego dotyczące niezastosowania przepisów art. 15c ust. 1-3 ust. 5; art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej oraz § 14 ust. 1 pkt 1) rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (Dz. U z 2015 r. poz. 1148 ze zm.).

Sąd Apelacyjny podkreśla, że organ rentowy nie przejawiał odpowiedniej inicjatywy dowodowej, aby wykazać, że odwołujący „pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa” w rozumieniu wskazanym w uchwale Sądu Najwyższego. Należy mieć na uwadze, że ciężar dowodu (art. 6 k.c.) w niniejszej sprawie spoczywał na organie rentowym, który chciał wywieść w swoim interesie określone skutki prawne. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 22 lutego 2017 r. (III AUa 1234/16, LEX nr 2284958) stwierdził, że: „do postępowania odrębnego z zakresu ubezpieczeń społecznych w zakresie postępowania dowodowego ma zastosowanie - bez żadnych ograniczeń - reguła wynikająca z 232 k.p.c., obowiązuje więc zasada kontradiktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń przez stronę. Wydanie decyzji przez organ rentowy w postępowaniu administracyjnym nie zwalnia go więc od udowodnienia przed sądem jej podstawy faktycznej, zgodnie z ogólnymi zasadami rozkładu ciężaru dowodu” (podobnie wyroki Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8 maja 2018 r., III AUa 103/18, LEX nr 2937508, Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 kwietnia 2018 r., III AUa 1471/17, LEX nr 2563109, Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 marca 2018 r., III AUa 1444/17, LEX nr 2545123, Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 4 października 2017 r., III AUa 1038/16, LEX nr 2659455).

Niezasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., art. 252 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”, a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których Sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy, jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wiąże ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby strona skarżąca wykazała uchybienia podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktu (wyrok Sądu Najwyższego z 10.06.1999 r., II UKN 685/98). Apelacja pozwanego organu rentowego nie zawiera żadnych merytorycznych argumentów ograniczając się do polemiki z ustaleniami Sądu i brakiem dowodów przeciwnych, sprowadzała się wyłącznie do przedstawienia własnej oceny zgromadzonych dowodów i interpretacji przepisów.

Jednocześnie skoro zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwolił na ustalenie, że okres pełnionej przez odwołującego służby, był okresem służby na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, to nie można było zastosować do niego przepisu art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, który określa warunki obliczania wysokości świadczenia osoby, pełniącej służbę na rzecz totalitarnego państwa. Z uwagi na to, że służba odwołującego nie jest służbą na rzecz totalitarnego państwa, nie było potrzeby analizowania, czy art. 15c tej ustawy jest zgodny z Konstytucją RP, czy też nie - a zatem i zarzut naruszenia art. 178 ust. 1 Konstytucji należało uznać za niezasadny.

Ustalenie istotnych dla sprawy okoliczności oraz indywidualnych czynów odwołującego pod kątem ich weryfikacji jako naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka nastąpiło według procesowych zasad dowodzenia i rozkładu ciężaru dowodu.

Podkreślenia również wymagało, że w ocenie Sądu Odwoławczego, ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r., zmieniająca ww. ustawę o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy z 1994 r., jak i wydawane na jej podstawie decyzje, uzasadniają wątpliwości, co do ich zgodności z zasadą godności jednostki, zasadą rządów prawa (wina zbiorowa), zasadą równości (wadliwa cecha relewantna różnicowania), zasadą proporcjonalności (ustawę wydano po niemal 30 latach od transformacji ustrojowej) oraz zasadą sądowego wymiaru sprawiedliwości (ustawodawca zdefiniował winę zbiorową obywateli, a nie ustaliły jej sądy).

Na tle powyżej powołanej ustawy z 2016 r. powstała wątpliwość, czy ustawodawca chce oceniać czyny jednostki, czy zmierza do ustanowienia odpowiedzialności zbiorowej. Zdaniem Sądu Apelacyjnego pozbawienie uprawnień emerytalnych, często nawet nabytych już w wolnej Polsce na podstawie prawa ustanowionego w demokratycznym państwie, może dotyczyć tych osób, które w trakcie służby na rzecz totalitarnego państwa dopuściły się naruszeń podstawowych praw i wolności człowieka. W ocenie Sądu Odwoławczego właśnie tylko takie rozwiązanie jest sprawiedliwe.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny uznał, że materiał dowodowy zebrany w rozpoznawanej sprawie (dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, aktach emerytalno-rentowych oraz aktach osobowych nadesłanych przez IPN, zeznania odwołującego) dawał podstawy Sądowi I instancji do stwierdzenia, że praca wykonywana przez odwołującego w spornym okresie nie podlega zakwalifikowaniu jako „służba na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944r. do 31 lipca 1990r.”. Stąd nie było podstaw do obniżenia należnego mu świadczenia (emerytury).

Na marginesie Sąd Apelacyjny wskazuje, że uchwałe z dnia 16 września 2020 r., sygn. III UZP 1/20 co prawda nie nadano mocy zasady prawnej, jednak brak formalnej mocy wiążącej orzecznictwa Sądu Najwyższego, poza związaniem

wynikającym z przepisów szczególnych (art. 390 § 2 k.p.c., 398²⁰ k.p.c.), nie oznacza, iż nie mają one realnego wpływu na orzecznictwo sądowe (vide postanowienie z dnia 17 maja 2019 r. V CZ 23/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 października 2017 r. III AUa 234/17).

Za przyjęciem poglądu wyrażonego w przytoczonej uchwale Sądu Najwyższego, poza wagą jej jurydycznych argumentów, w ocenie Sądu Apelacyjnego, przemawia także potrzeba ujednoczenia orzecznictwa. Uchwała zawiera wykładnię norm prawnych popartą szeroką argumentacją i autorytetem Sądu Najwyższego. Niezastosowanie się do takiej uchwały wymaga zatem przedstawienia pogłębionej kontrargumentacji a nie tylko wskazania, że nie ma mocy zasady prawnej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wątpliwe jest zastosowanie nie jakichkolwiek, ale surowych represji w stosunku do osób tylko za to, że pracowały lub służyły w okresie poprzedzającym zmianę ustroju państwa polskiego, tj. przed rokiem 1990. Co więcej, nawet uznanie, że niektóre instytucje funkcjonujące przed tą zmianą działały w sposób budzący dziś poważne wątpliwości prawne i moralne, nie uprawnia prawodawcy do stwierdzenia, że wszystkie osoby tam zatrudnione działały w celu pokrzywdzenia współobywateli. Istotą państwa prawa związanego zasadą rządów prawa i związanej z nim klauzuli sprawiedliwości społecznej jest to, że każdy zostaje potraktowany przez państwo i prawo sprawiedliwie, czyli w sposób, który jest adekwatny do popełnionych przez niego czynów i jego postawy, którą przyjął w czasach PRL.

Wydanie decyzji obniżającej odwołującemu świadczenie emerytalne bez uwzględnienia indywidualnego charakteru jego służby oraz po niemal 30 latach (biorąc pod uwagę datę wydania zaskarżonej decyzji) od czasu przemian ustrojowych w Polsce, nie stanowiło realizacji zasad sprawiedliwości społecznej, ale może być w istocie sankcją indywidualnie adresowaną bez uprzedniego ustalenia zdarzeń z udziałem odwołującego, które taką sankcją by uzasadniało.

Sąd Apelacyjny zaznacza, że na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wykazano, aby odwołujący w wykonywanych czynnościach w spornym okresie służby stosował przemoc psychiczną, bądź fizyczną, czy jakiegokolwiek niegodziwe, niedozwolone i niemoralne praktyki w pełnionej służbie, a tym samym, aby jego działania i czyny naruszały podstawowe prawa i wolności człowieka oraz wypełniały znamiona czynów niedozwolonych.

W ocenie Sądu Odwoławczego postępowanie dowodowe wykazało, że odwołujący w spornym okresie od 1 listopada 1982 r. do 1 lutego 1990r. nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa w wyżej wskazanym właściwym jej rozumieniu i dokonując subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod wskazane normy prawne, Sąd Apelacyjny stwierdził, że odwołujący nie spełnia przesłanek wymaganych do obniżenia policyjnej emerytury na zasadach wskazanych w ww. ustawie, a tym samym apelację Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. uznać należy za bezzasadną.

Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko Sądu I instancji w zakresie ustalonego stanu faktycznego, a w związku z tym również stanowisko zaprezentowane w zaskarżonym wyroku.

Zarzuty apelacji choć są dość obszerne to nie podważyły powyższych ustaleń, apelacja stanowi jedynie niezasadną polemikę z prawidłowymi ustaleniami i rozważaniami Sądu Okręgowego.

Uznając zatem zarzuty apelującego za nieuzasadnione, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił wniesioną apelację.

sędzia Marta Sawińska